

Oliva, Martin

Drobné lokality micoquienu v okolí Brna : příspěvek ke geografii středopaleolitického osídlení na Moravě

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1987, vol. 36, iss. E32, pp. 7-18

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109098>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MARTIN OLIVA

DROBNÉ LOKALITY MICOQUIENU V OKOLÍ BRNA

PŘÍSPĚVEK KE GEOGRAFII STŘEDOPALEOLITICKÉHO OSÍDLENÍ NA MORAVĚ

Z rámce početných mladopaleolitických lokalit, které se podařilo objevit terénním průzkumem v severním a severovýchodním okolí Brna, se vyzdvihá několik dosud nepublikovaných stanovišť starobylého charakteru.

První z nich leží zhruba 800 m JZZ od Horákova, jižně od Horákovské myslivny. Podle zápisu z deníku J. Lavického (uložen v archívu ústavu Anthropos MM) a údajů Rostislava Ondráčka lze naleziště lokalizovat na východní svah kóty 263 do okolí známé mohyly Hlásnice. V týchž místech vyzdvihl již F. Cerný dokonaly listovy hrot z pazourku (KNIES 1903, 69; SKUTIL 1939, 279, obr. 4), který je však zřejmě mladší než studovaný středopaleolitický soubor. Ve sbírkách ústavu Anthropos je z katastru Horákova uloženo ještě několik pazourkových čepelí a rydel vyspělé mladopaleolitického vzhledu (OLIVA 1987a). Všechny popisované artefakty pocházejí ze sběrů R. Ondráčka. Sběry Přemysla Ondráčka a zejména J. Lavického, který odtud ve svém deníku uvádí 150 kusů paleolitické a neolitické štipané industrie, jsou dnes neznámé. Hluboká orba, která již téměř zahladila i zbytky halštatské mohyly, pozmenila naleziště natolik, že při revizním průzkumu na dobře čitelném povrchu se mi podařilo najít pouze jeden oštipaný patinovaný úlomek rohovce typu Krumlovský les. Stávající fond tvoří 32 retušovaných nástrojů, 19 jader a jejich zlomků a pouze 25 kusů průvodní industrie, což svědčí o výběrovém sběru nebo o dodatečném vytrídění neatraktivních nálezů.

Téměř polovinu retušovaných nástrojů tvoří drasadla rozmanitých typů: 2 přímá, 5 vyklenutých (obr. 1: 4 s quina-retuší, 2: 6) a po jednom kuse drasadlo se ztenčeným hřbetem, dvojité, hrotité a ventrální. Nechybějí ani drasadla s oboustrannou retuší (4 kusy, obr. 1: 2 na jádrovitém polotovaru), která již uvádějí skupinu kulturně určujících nástrojů s plošnou retuší. Ty tvoří dva klínky plankonvexního průřezu („Halbkeil“, obr. 1: 1, 5), klínový nůž (obr. 1: 3) a hrubý listovitý hrot (obr. 2: 1). K těmto artefaktům se tvarově přidružuje bodáč („pic“) s ploše osekanou ventrální stranou (obr. 2: 5). Obvyklou součástí středopaleolitických industrií představují vruby (2 kusy) a zoubkované úštěpy (4 kusy, obr. 1: 6 s terminál-

ním zobcem), naproti tomu příslušnost nástrojů mladopaleolitického typu je sporná (škrabadlo na retušované čepeli: obr. 2: 4, nevýrazné škrabadlo a 2 atypická boční klínová rydla). Jako zajímavá rarita se vyskytl typický châtelperronský hrot z radiolaritu (obr. 2: 2) a méně výrazný exemplář, ražený pravděpodobně z rohovce ze Stránské skály (obr. 2: 3). Táž surovina je doložena ještě úštěpem se ztenčeným lomem a neurčitelným zlomkem nástroje. Poměrně málo početnou skupinu průvodní industrie reprezentuje 6 odražených hran, 2 úštěpy s patou jádra, 8 čepelí, 11 úštěpů a 3 zlomky; z toho 4 úštěpy a 3 čepele nesou stopy opotřebení či místní retuše. Mezi použitou surovinou převládá křídový rohovec, z něhož je vyrobena nejen většina drasadel a archaických bifaciálních nástrojů, ale i mladopaleolitických typů. Poněkud méně jsou zastoupeny moravské jurské rohovce, z nichž některé by mohly patřit typu Krumlovský les nebo Stránská skála. Vzácně se vyskytly křemence a zcela ojediněle radiolarit.

Další lokalita leží v severní části katastru Brna-Obřan v trati Líchy. Pole, přiléhající na své západní straně k lesu, tu tvoří v nadmořské výšce zhruba 330 m plošinku, mírně se svažující k východu k údolí Svitavy. Zde, na známém mladolengyelském sídlišti s bohatou štípanou industrií (ADÁMEK 1944), se podařilo amatérskému spolupracovníku ústavu Anthropos Radomíru Klímovi objevit i zajímavé starobylé artefakty ze starší doby kamenné. Jde zejména o miniaturní klínek plankonvexního průřezu z jemného černého křemence či rohovce (obr. 3: 2), listovitý klínek, porušený rydlovým úderem (obr. 3: 3) a řadu drasadel: střídavě retušované na úlomku (obr. 3: 1), se ztenčeným hřbetem a plošnou retuší dorsálně (obr. 4: 4), jádrové drasadlo (nejde-li o úpravu hrany jádra) a dvě drasadla s vyklenutým ostřím. Mladopaleolitické formy v kolekci dosud chybějí, neboť úlomek s vysokou šikmou retuší (obr. 4: 1) a nevýrazné rydlo na silné příčné retuši (obr. 4: 2) mají ještě dosti archaický ráz. Běžnou komponentou kulturně indiferentních tvarů tvoří dva zoubkované úštěpy (obr. 4: 3, 6), úštěp a úlomek s vruby, střídavý ozub (obr. 4: 5), bifaciálně vrubovité osekaný jádrový artefakt (obr. 4: 7) a jednodílný sekáč z valounu křemene se třemi údery. Kromě málo početné průvodní industrie (úlomek s místní retuší, 7 úštěpů, 3 čepele, 13 úštěpků a zlomků) poskytla lokalita ještě několik jader: jedno načaté, dvě připravená k těžbě (sekáčovitěho tvaru s 1 upravenou hranou), jednopodstavové s čepelovými negativy (obr. 3: 4), 5 zbytků vytěžených jader a 2 neklasifikovatelné zlomky. Jako surovina většinou sloužil křídový rohovec medové barvy, méně rohovec typu Krumlovský les, získávaný však pravděpodobně z blízkých miocenních šterků pod kopcem Hády (informace A. Přichystal). Dvě slabě patinované pazourkové čepele zřejmě představují mladší intruzi.

Poslední lokalita leží v katastru Mokré, ale její polohu se dosud nepodařilo ověřit. Ke svým nálezům připojil R. Ondráček pouze poznámku „strana západní, pozemek sousedící s lesem, nahoře vápencové skalky“. Skrovné, ale tvarově výrazné artefakty sestávají z velkého přímého drasadla (obr. 5: 1), bifaciálního drasadla (obr. 5: 2) a hrubého úlomku rohovce ze Stránské skály (?) se stopami úderů. Obě drasadla jsou vyrobena z nahnědlého, jakoby pórovitě tečkovaného rohovce, jaký se častěji vyskytuje v okolí Hádů a zřejmě pochází z tamních devonských vápenců.

I když ve všech případech jde o nepočetné soubory, jejich vyhodnocení

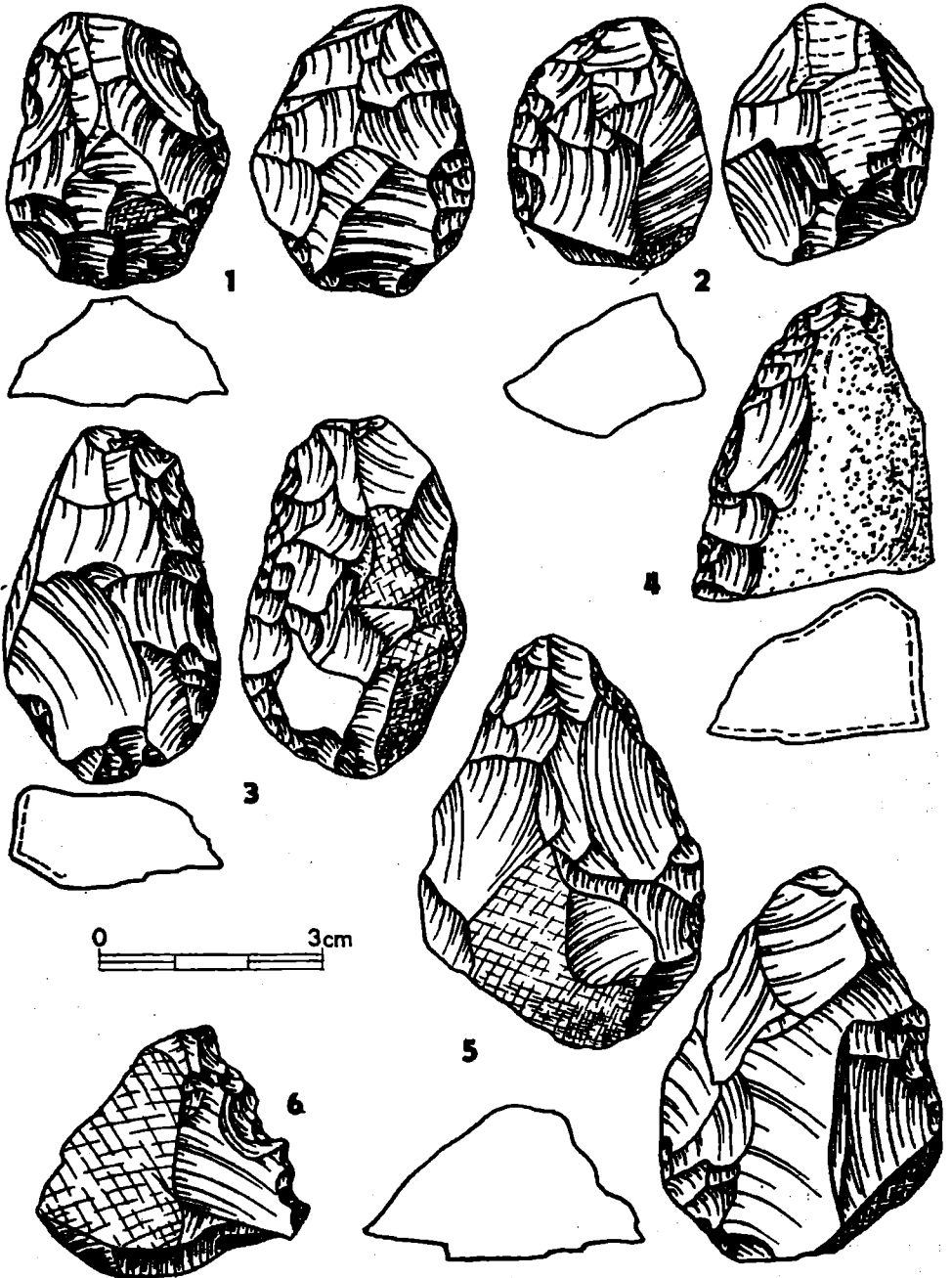
je poměrně snadné. Přítomnost bifaciálních nástrojů a převaha drasadel dovoluje zařadit všechny lokality do okruhu micoquienu, který je zhruba 20 km severněji bohatě zastoupen v okolí Bořitova a v několika vrstvách v jeskyni Kůlně. Jestliže je všechny soubory možno považovat za víceméně homogenní celky, potom může přítomnost mladopaleolitických prvků (zejména prizmatických jader) signalizovat stejnou vývojovou fázi, jakou pozorujeme v Kůlně 6a (VALOCH, v tisku, obr. 18—20) a na bohatých stanicích v okolí Bořitova (OLIVA 1987b, OLIVA—ŠTROF 1985). Vzácným a kulturně nezařaditelným nálezem však v našem prostředí zůstávají dva široké čepelové hroty s otupeným bokem z Horákova. S jejich nejbližšími analogiemi se ojediněle setkáváme na velkých lokalitách bohunicieny na okrajích Brněnské kotliny (VALOCH 1976, obr. 16: 10; OLIVA 1981a, obr. 9: 5), který je zřejmě s nejmladším micoquiennem současný (srov. RC data v Brně-Bohunicích a na Stránské skále s pozicí vrstvy 6a v Kůlně).

ROZŠÍŘENÍ A POLOHA STŘEDOPALEOLITICKÝCH LOKALIT NA MORAVĚ

Při pohledu na mapu paleolitických nálezů zjišťujeme souvislé středopaleolitické osídlení pouze ve dvou oblastech. První tvoří Lysická sníženina spolu se západní částí Malé Hané a Moravským krasem, druhou východní svahy Krumlovského lesa. Z první zmíněné oblasti je známa téměř stovka lokalit a ojedinělých paleolitických nálezů a zhruba desetina z nich poskytla dostatečně početný a výrazný středopaleolitický materiál. Soudím, že do tohoto období spadá i většina ostatních lokalit, neboť větší mladopaleolitické celky v popisované oblasti chybějí. S výjimkou ojedinělých, značně omlětých levalloiských jader z Bačova Ib a Černé hory IV (OLIVA—ŠTROF 1985) lze všechny ostatní lokality zařadit k micoquienu, pravděpodobně do jeho mladší a pozdní fáze. Téže kultuře patří i téžistiště středopaleolitického osídlení Moravského krasu, známé především z výzkumu K. Valocha v jeskyni Kůlně u Sloupu. Výjimkou je pouze spodní vrstva 14 s několika levalloidními artefakty a vrstva 11 s drobnotvarým taubachienem eemského stáří.

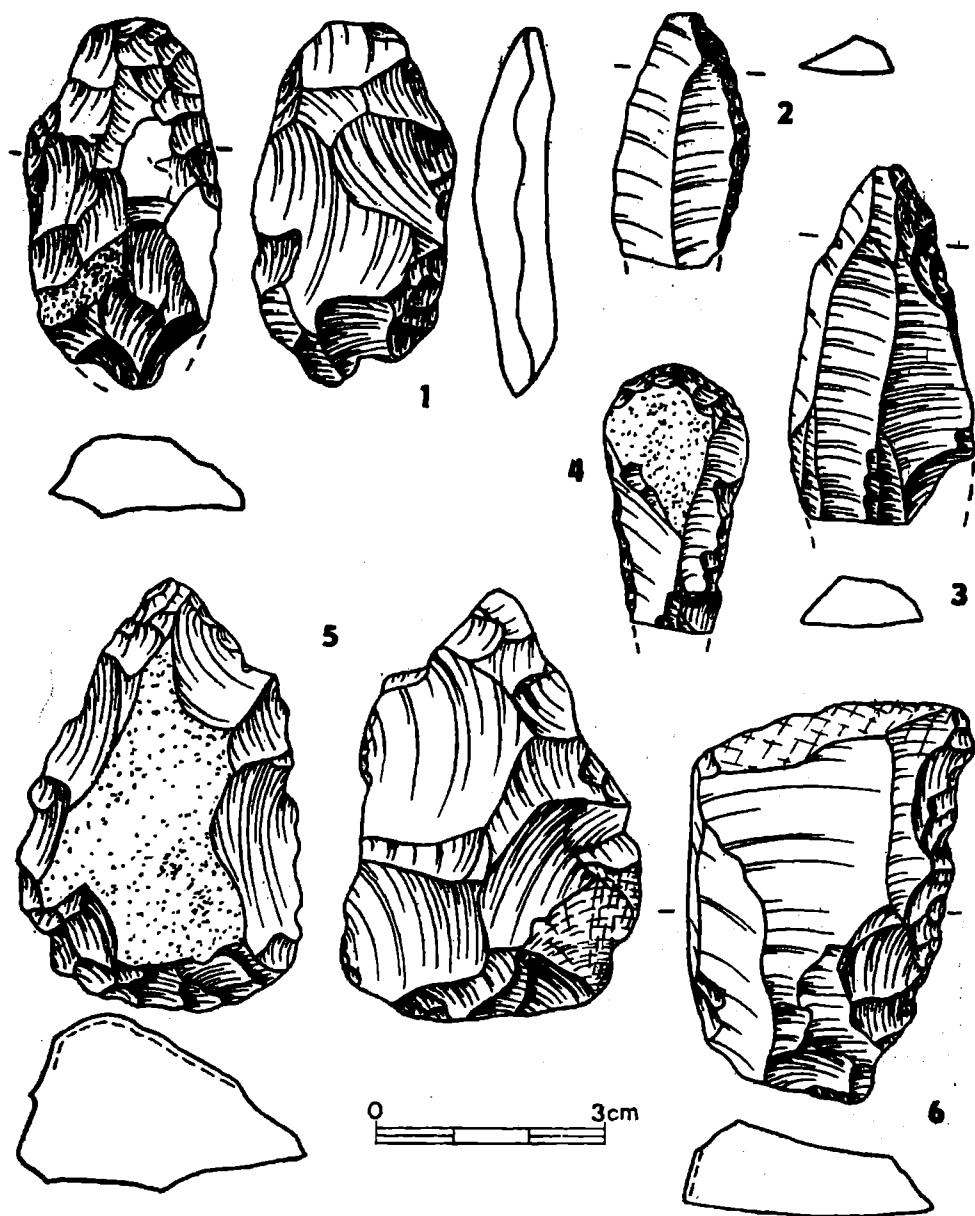
Industrie z východních svahů Krumlovského lesa jsou zcela odlišné. Bifaciální složku zastupují pouze ojedinělé pěstní klíny s nedokonale plošnou retuší a v souborech dominují vruby, zoubkované nástroje, drasadla, sekáče a různé protoprizmatické tvary. Chronologická pozice těchto industrií, označovaných jako krumlovien (VALOCH 1971a), zatím čeká na spolehlivější stratigrafické údaje. Nelze však vyloučit jejich dlouhodobý vývoj, zabírající značnou část středního paleolitu. I když u ojedinělých nebo smíchaných nálezů hrozí nebezpečí záměny s hrubými dílenskými prvky z mladopaleolitických sídlišť, je středopaleolitické stáří asi tuctu nejvýraznějších lokalit nepochybné.

V jiných oblastech Moravy se s doklady středního paleolitu setkáváme jen útržkovitě a nálezy nejsou vždy zcela průkazné. Nejasného stáří je například silně ohlazená levalloidní industrie z Jamolic I západně od Moravského Krumlova (nepublikováno). Z okolí Brna pochází jen několik povrchových i stratifikovaných nálezů, jež nelze kulturně zařadit (VA-



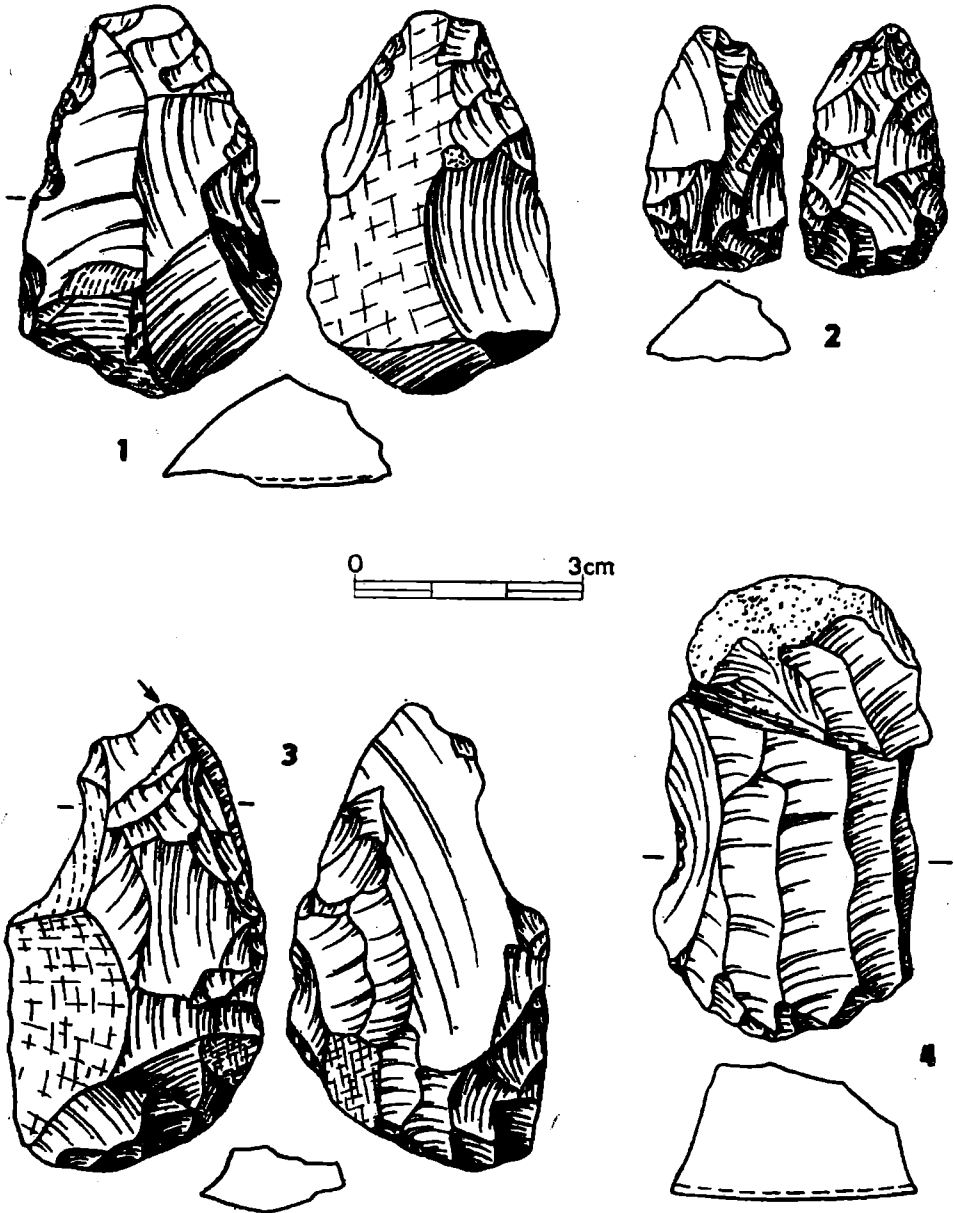
Obr. 1. 1—8 — Horákov I.

LOCH 1962; 1971b; 1977). Na střední Moravě, zvláště jižně od Prostějova, by střednímu paleolitu mohla patřit část kvarcitových industrií z Otaslavic, Ondratíc II a některých menších lokalit z téhož katastru. Na rozdíl

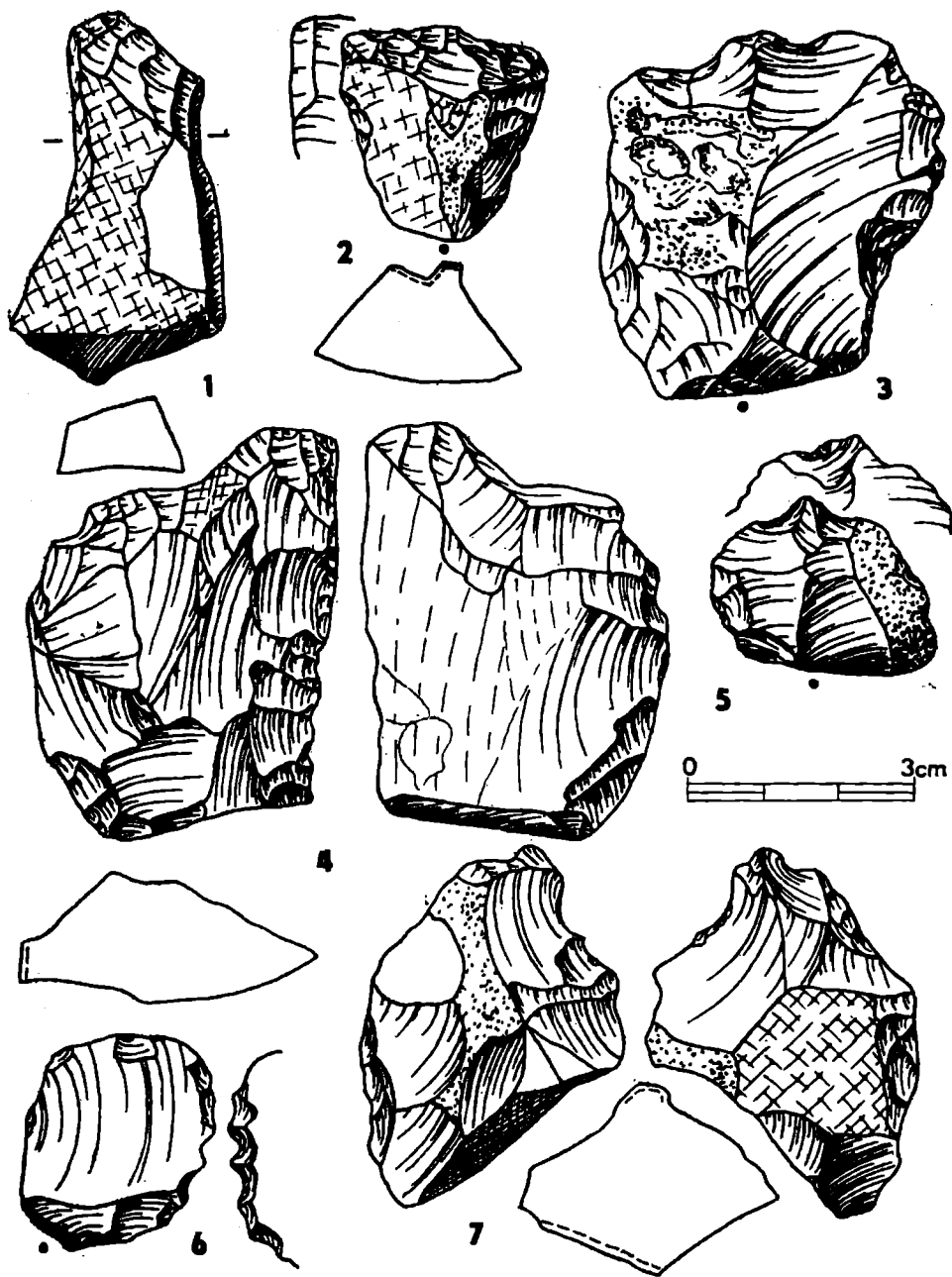


Obr. 2. 1-6 — Horákov I.

od velkého kvarcitového souboru z Ondratice I (SVOBODA 1980) postrádají tyto menší kolekce levalloiský charakter a mladopaleolitické typy a často nesou markatnější stopy ohlazu. Zmíněné industrie však neprovázejí žádné



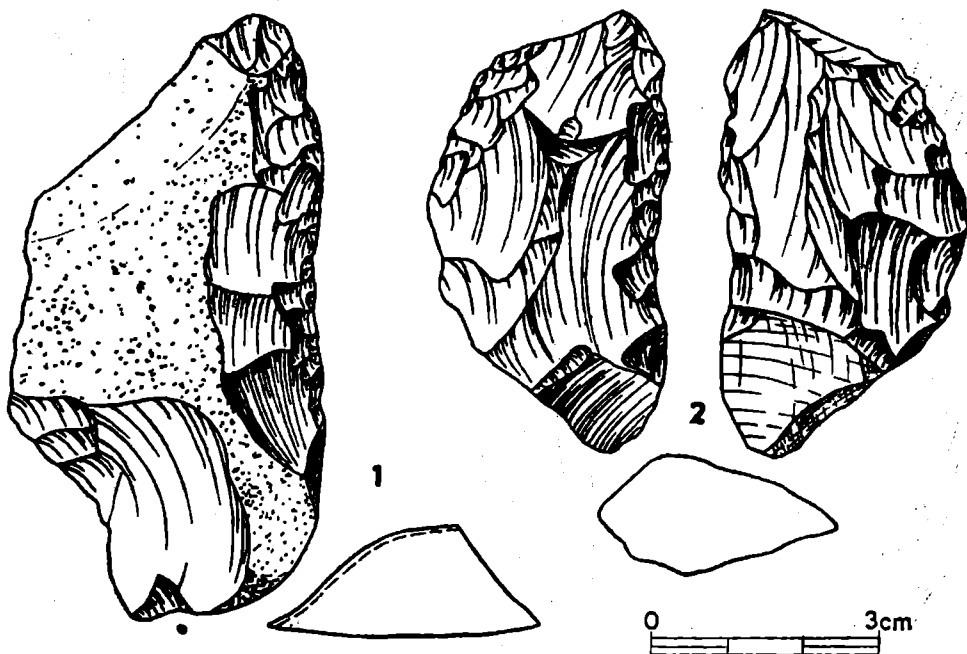
Obr. 3. 1—4 — Brno-Obrány, „Lichy“.



Obr. 4. 1—7 — Brno-Obřany, „Lichy“.

stratigrafické údaje a s výjimkou archaického rohovcového pěstního klínu z Určic (VALOCH 1980) v nich zcela chybí bifaciální složka.

Z východní Moravy jsou známy pouze dva dokonalé radiolaritové pěstní klíny z Karolína (OLIVA 1981b), klínový nůž z Bylnice-cihelny (OLIVA 1981b, 29) a klínek z Prusinovic (SKUTIL 1933, tab. I: 23). Z nedostatečně prozkoumané jihovýchodní Moravy lze uvést jen chronologicky neprůkazný nálezní klínku a listovitý hrot z Mutěnic (SCHWABEDISSEN 1942).



Obr. 5. 1—2 — Mokrá.

Na severní Moravě poskytla pouze jeskyně Šipka a Čertova díra nepochybně středopaleolitickou industrii tzv. zoubkovaného moustérienu (VALOCH 1965). Domnělé středopaleolitické nálezy z Otice (KLÍMA 1974) se novými sběry značně rozhojnila a výskyt listovitých hrotů, škrabadel a rydel nyní dovoluje zařadit hlavní fázi osídlení spíše k szeletieniu. Z přesvědčivých důvodů bylo již dříve odmítnuto středopaleolitické stáří industrie z Kylešovického kopce u Opavy (JISL 1971; původní zpráva BAYER—STUMPF 1929). Na opačném konci Moravské brány než Šipka leží pavlovienská lokalita u Předmostí, z jejichž spodních vrstev pocházejí dvě rozdílné industrie středního paleolitu (ZEBERA 1958, 109—112; ABSOLON—KLÍMA 1977, 84).

Pokusme se nyní charakterizovat polohu jednotlivých středopaleolitických stanic (údaje o nadmořských výškách a orientaci vůči světovým stranám vycházejí pouze z třiceti lokalit pod širým nebem, protože lokalizace jeskynních stanovišť je určena polohou jeskyně). Zhruba jedna

pětina lokalit se rozkládá na temenech návrší a na plošinách. U ostatních stanovišť je nálezová plocha orientována takto: SV 11 % (Maršovice IV a Býkovice I), V 17 %, JV 17 %, JZ 11 %, Z 17 % a k SZ pouze Černá Hora III. Více než polovina svažitých lokalit je tedy orientována do jiho-východního kvadrantu, nejméně stanic leží v úseku sever—západ. V mladopaleolitickém aurignacienu je naproti tomu orientace do JV kvadrantu nejméně častá (27 %) a převládá expozice k JZ (42 %, OLIVA 1984, 22). Na rozdíl od aurignacienu se většina lokalit otevírá do jižních směrů. Nadmořská výška se pohybuje v těchto rozmezích: méně než 250 m — 10 % (Maršovice VI, Předmostí I, II), 251—300 m — 30 % (Vedrovice VI, VII, IX, Maršovice I, IV, V, Nové Bránice — u Krumlovského lesa a Dolní Kounice — Šibeniční vrch III a Stráně II), 301—350 m — 20 % (Maršovice Ia — lesní úvoz, Dolní Kounice — Karlov I, Moravský Krumlov — cihelna, Jamolice I, Brno-Obřany „Lichy“, Karolín I), 351—400 m — 20 % (Bořitov V, Va, Černá Hora III, Doubravice I, Býkovice I, Horákov I), 401—450 m — 20 % (Býkovice II, Obora I, II, Bačov Ib, c). V nejnižší nadmořské výšce leží Maršovice VI a obě lokality u Předmostí (230 metrů), v nejvyšší Býkovice II (450 m). Oproti starší fázi mladého paleolitu lze konstatovat pravidelnější výskyt výše položených stanovišť; je to způsobeno včleněním lokalit z okolí Bořitova a Boskovic, jejichž odlehlá poloha zřejmě do jisté míry konzervovala starobylý ráz industrií. Relativní výška středopaleolitických stanic je naopak méně výrazná než v aurignacienu, neboť zpravidla nedocházelo k osazování vlastních temen terénních dominant. Nevelká koncentrace artefaktů připomíná stanoviště szeletienu. Podobně jako ve starší fázi mladého paleolitu hrála blízkost řeky při volbě stanoviště jen zcela podřadnou roli. Tím se střední paleolit liší od epochy starého paleolitu, jehož industrie nalézáme především v terasách Svratky, Jihlavy a Dyje v nadmořských výškách okolo 200 m. Jen ojediněle se na témže místě vyskytnou nálezy z obou epoch (Dolní Kounice — Šibeniční vrch III, Karlov I).

Lokální přerůstání středopaleolitických industrií do mladého paleolitu nelze na Moravě spolehlivě doložit,¹ ač se domníváme, že všechny kultury z počátku mladého paleolitu jsou autochtonní a současně vykazují velmi stabilní sídelní strukturu (OLIVA 1984). Szeletien, typologicky zřetelně vycházející ze středopaleolitického micoquienu, se ve své nejstarší fázi objevuje v prostoru Krumlovského lesa (Jezeřany I, II, Bratčice I). Tamější bohaté středopaleolitické osídlení však micoquienu nepatří a rozhodující bifaciální složka je v něm dosti vzácná. Jiné oblasti, hustě osídlené szeletienem, buď pozůstatky starší okupace zcela postrádají (povodí říčky Bobravy jižně od Brna), nebo jsou sporné a jiného charakteru (Prostějovsko). Z jediné vskutku bohaté oikumeny micoquienu v okolí Bořitova a v Moravském krasu naopak neznáme žádné typické szeletienské celky a vývoj zde probíhá odlišně, snad v důsledku geografické izolace.

¹ Při interpretaci této skutečnosti nelze přehlédnout, že intenzivní středopaleolitické osídlení nacházíme pouze v oblastech surovinových zdrojů. Teprve složitější společenské vztahy v mladém paleolitu umožnily pravidelný import surovin, což se odrazilo v rozšíření stabilních sídelních okrsků i mimo oblast přirozených výskytů štipatelných materiálů (či alespoň v podstatném zvýšení čitelnosti pozůstatků osídlení).

Kořeny nejstaršího aurignacienu z oblasti Krumlovského lesa je sice možno hledat v tamním krumlovienu, ale např. západní okolí Napajedelské brány s největší koncentrací aurignackých lokalit ve střední Evropě bylo ve středním paleolitu asi téměř liduprázdné (srov. například analogickou situaci v celém kostěnkovském regionu na Donu, kde dosud chybí jakákoliv stopa středního paleolitu). Nabízí se představa, jakoby vznik nové kvality — archeologické kultury — byl umožněn nikoli nerušenou místní kontinuitou, ale naopak změnou sídelních poměrů a roztržkou s výchozími tradicemi, kdy bylo nutno reagovat na nové podněty.

L I T E R A T U R A

- ABSOLON, K.—KLÍMA, B. 1977: Předmostí, ein Mammutjägerplatz in Mähren, Brno.
- ADÁMEK, F. 1944: Líchy, nová neolitická stanice z údobí keramiky jordansmühlské u Obřan na Moravě, Příroda 37, 14—24, 52—67.
- BAYER, J.—STUMPF, G. 1929: Die altsteinzeitlichen Stationen auf dem Gilschwitzer Berg in Troppau, Eiszeit und Urgeschichte VI, 101—135, Leipzig.
- JISL, L. 1971: Poznámky k poznání paleolitu ve Slezsku, ČSIM B, XX, 1—9, Opava.
- KLÍMA, B. 1974: Paleolitické nálezy z Otice u Opavy, Archeologický sborník, Ostravské muzeum, 9—21.
- KNIES, J. 1903: Soupis palaeontologicko-archaeologických sbírek konservátora Moravského zemského musea Jana Kniese, ČMMZ 3, 60—78.
- OLIVA, M. 1981a: Eine Bohunicien-Station bei Podolí (Bez. Brno-Land) und ihre Stellung im beginnenden Jungpaläolithikum, ČMMB sc. soc. 66, 7—45.
- OLIVA, M. 1981b: Acheulian Finds from Karolín, District of Kroměříž (Czechoslovakia), Anthropologie XIX, 27—32.
- OLIVA, M. 1987a: Revize paleolitických lokalit z východního okolí Brna, PV AÚ 1984, Brno.
- OLIVA, M. 1987b: Vyvinutý micoquien z návrší Horky u Bořitova, ČMMB sc. soc. 72.
- OLIVA, M.—ŠTROP, A. 1985: Přehled paleolitického osídlení Lysické sníženiny a blízkého okolí, PV AÚ 1983, Brno, 10—17.
- SCHWABEDISSEN, H. 1942: Zwei altsteinzeitliche Fundstücke aus dem Gebiet von Gaya, ZMLM NF 2, 46—48.
- SKUTIL, J. 1933: Miscellanea palaeolithica moraviae, Bratislava 7, 173—183.
- SKUTIL, J. 1937: Některé dosud blíže neznámé palaeolitické nálezy na Moravě, OP 10, 1936—1937, 259—280.
- SVOBODA, J. 1980: Křemencová industrie z Ondratice, Studie AÚ v Brně IX/1, Praha.
- VALOCH, K. 1962: Altpaläolithische Steingeräte aus der Umgebung von Brno, Anthropozoikum 11, 1961, 183—184.
- VALOCH, K. 1965: Jeskyně Šipka a Čertova díra u Štramberku, Anthropos 17, Brno.
- VALOCH, K. 1971a: Eine mittelpaläolithische Industrie von Maršovice in Südmähren, Anthropologie IX, 29—47.
- VALOCH, K. 1971b: Gibt es ein altpaläolithisches Clactonien in der Umgebung von Brno? SPFFBU E 16, 43—49.
- VALOCH, K. 1976: Die altsteinzeitliche Fundstelle in Brno-Bohunice, Studie AÚ v Brně IV/1, Praha.
- VALOCH, K. 1977: Neue alt- und mittelpaläolithische Funde aus der Umgebung von Brno, Anthropozoikum 11, 93—113.
- VALOCH, K. 1980: Ein Faustkeil aus Mittelmähren, Anthropologie 18, 287—289.
- VALOCH, K. v tisku: Die Erforschung der Höhle Kůlna im Mährischen Karst 1961—1975, Anthropos 24, Brno.
- ŽEBERA, K. 1958: Československo ve starší době kamenné, Praha.

TROIS PETITS GISEMENTS MICOQUIEN DANS LES ENVIRONS DE BRNO

Contribution à la géographie du Paléolithique moyen en Moravie

Dans la région limitrophe du plateau de Dražanská vrchovina au nord-est de Brno se trouvent quelques petites stations de plein air du Paléolithique moyen inédites. Des environs du tumulus de Hlásnica près de Horákov (éponyme pour une culture de l'âge de fer) proviennent quelques outils bifaciaux, racloirs et denticulés, fabriqués pour la plupart de hornstein crétacé (fig. 1—2). Des outils similaires ont été découverts à Lichy près de Brno-Obřany (fig. 3—4) et dans le cadastre de la commune de Mokrá (fig. 5). Les outils bifaciaux et de nombreux racloirs de types divers (à retouche bifaciale, à dos aminci etc.) permettent de classer ces industries comme Micoquien probablement récent (cf. un nucléus prismatique et quelques outils frustes de type Paléolithique supérieur). Deux pointes de Châtelperron (fig. 2: 2—3) représentent dans nos conditions une trouvaille exceptionnelle. De l'époque du Paléolithique moyen on ne connaissait dans les environs de Brno jusqu'à présent que des trouvailles isolées ne permettant pas une classification culturelle (VALOCH 1962; 1971b; 1977).

En regardant la carte des trouvailles paléolithiques on constate une habitation continue du Paléolithique moyen seulement dans deux régions. La première en est le bassin de Lysice et le Carste morave (environ 30 km au nord de Brno), la seconde les pentes orientales de Krumlovský les dans la Moravie du Sud. Dans la première région on connaît presque une centaine de localités et des trouvailles paléolithiques isolées et à peu près un dixième d'elles ont fourni le matériel assez nombreux et prononcé du Paléolithique moyen. A l'exception des nucléus levalloisiens altérés isolés de Bačov Ib et de Černá hora IV (Oliva, Štof 1985) on peut classer toutes les autres localités dans le Micoquien. A la même culture appartient aussi la plupart des trouvailles du Paléolithique moyen dans le Carste morave connues surtout grâce à la recherche de K. Valoch dans la grotte de Kůlna près de Sloup. Ce n'est que la couche inférieure 14 avec quelques outils levalloïdes et la couche 11 du Taubachien microlithique d'âge éémien qui présentent une exception.

Les industries des pentes orientales de Krumlovský les sont tout à fait différentes (bifaces isolés, denticulés, racloirs, galets aménagés et diverses formes protoprismatiques).

Dans d'autres parties de la Moravie, les traces du Paléolithique moyen sont sporadiques. P. ex. l'industrie levalloïde de Jamolice I à l'ouest de Moravský Krumlov est d'un âge incertain. Dans la Moravie centrale, surtout au sud de Prostějov, une partie des industries de quartzite d'Otaslavice, Ondratice II et de quelques gisements mineurs du même cadastre pourrait appartenir au Paléolithique moyen. A la différence du grand ensemble de quartzite d'Ondratice I (Svoboda 1980), ces collections plus petites manquent de caractère levalloïde et de composante leptolithique et sont souvent plus altérées.

Dans la Moravie de l'Est on ne connaît que deux bifaces parfaits en radiolarite de Karolín (Oliva 1981b). Dans la Moravie du Nord, seulement les grottes Šipka et Čertova d'ira ont fourni une industrie indubitablement du Paléolithique moyen, du Moustérien à denticulés (Valoch 1965). Du côté opposé à Šipka de la „Porte morave“ se trouve Předmostí, des couches inférieures duquel proviennent deux industries différentes du Paléolithique moyen (Žebera 1958, 109—112; Absolon, Klíma 1977, 84).

Tâchons maintenant de caractériser la position des stations différentes du Paléolithique moyen. Près d'un cinquième des gisements sont situés sur les hauts des élévations et sur les plateaux. Dans les autres cas, la surface de trouvailles est orientée comme suit: Nord-Est 11 % (Maršovice IV et Býkovice I), Est 17 %, Sud-Est 17 %, Sud 22 %, Sud-Ouest 11 %, Ouest 17 % et Sud-Ouest seulement Černá hora III. A peu près la moitié des gisements sont donc orientés vers le Sud-Est, le moins des stations vers le Nord-Ouest. Par contre, dans l'Aurignacien l'orientation vers le Sud-Est est la moins fréquente (27 %) et c'est celle vers le Sud-Ouest qui prédomine (42 %, Oliva 1984, 22). A la différence de l'Aurignacien la plupart des gisements est orientée vers le sud. L'altitude varie comme suit: moins de 250 m — 3 %, 251—300 m — 30 %, 301—350 m — 20 %, 351—400 m — 20 %, 401—450 m — 20 %.

sont situés Maršovice VI et les deux gisements près de Předmostí (230 m), le plus haut Býkovice II (450 m). En comparaison avec la phase antérieure du Paléolithique supérieur on peut constater l'apparition plus régulière des stations situées plus haut; ceci est dû à la prise en considération des gisements des environs de Bořitov et Boskovicke dont la situation reculée a, dans une certaine mesure, contribué à conserver le caractère ancien des industries. L'altitude relative des stations du Paléolithique moyen est par contre moins prononcée que p. ex. dans l'Aurignacien car on n'habitait pas d'habitude des sommets des dominantes du relief. La proximité d'une rivière jouait un rôle tout à fait secondaire dans le choix de la station, comme cela avait été le cas aussi dans la phase ancienne du Paléolithique supérieur. Par ce fait se distingue le Paléolithique moyen de l'époque du Paléolithique inférieur dont les industries se trouvent surtout dans les terrasses de la Svatka, Jihlava et Dyje dans les altitudes de 200 m environ. Les trouvailles des deux époques sur le même site n'apparaissent que de façon sporadique (Dolní Kounice VI et XVII).

En Moravie, la transformation locale des industries du Paléolithique moyen au Paléolithique supérieur ne peut pas être prouvée de façon véridique même si l'on suppose que toutes les cultures du début du Paléolithique supérieur soient autochtones et en même temps elles disposent d'une structure d'habitation très stable (Oliva 1984). Le Szélézien, renouant du point de vue typologique de façon prononcée avec le Micoquien du Paléolithique moyen, apparaît — dans sa phase antérieure — dans la région de Krumlovský les (Jezeřany I, II, Bratčice I). Les gisements riches du Paléolithique moyen de cette région-là n'appartiennent cependant pas au Micoquien et la composante bifaciale décisive y fait pratiquement défaut. D'autres régions à l'apparition fréquente du Szélézien soit manquent complètement des restes d'une occupation antérieure (les environs de la rivière de Bobrava au sud de Brno), soit ces traces sont peu abondantes et de caractère différent (les environs de Prostějov). Par contre dans la seule œcumène vraiment riche du Micoquien dans les environs de Bořitov et dans le Carste morave, on ne connaît aucuns ensembles typiques du Szélézien et l'évolution s'y déroule d'une façon différente, peut-être en conséquence de l'isolement géographique (Oliva 1987b).

Les racines de l'Aurignacien le plus ancien dans la région de „Krumlovský les“ peuvent être cherchées dans le Krumlovien de cette région-là mais p. ex. les environs de la „Porte de Napajedla“ dans la Moravie de l'Est à la concentration la plus grande des gisements aurignaciens dans l'Europe centrale furent dans le Paléolithique moyen probablement presque désertes (cf. p. ex. la situation analogue dans toute la région de Kostienki sur le Don où toute trace du Paléolithique moyen fait défaut). L'idée s'impose que la naissance d'une qualité nouvelle — de la culture archéologique — fut rendue possible non par la continuité ininterrompue locale mais au contraire par le changement de la situation d'habitation et par la rupture des traditions anciennes. Il est également intéressant que l'habitation intense du Paléolithique moyen apparaît seulement dans les régions dotées de sources de matières premières. Ce sont seulement les relations sociales plus développées dans le Paléolithique supérieur qui ont rendu possible l'importation régulière des matières premières.